

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2022. gada 18. janvārī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Pakalpojumu sniegšanas brīvība – LESD 49. pants – Direktīva 2006/123/EK – 15. pants – Arhitektu un inženieru honorāri – Obligātie minimālie tarifi – Tieša iedarbība – Spriedums par prasību sakarā ar pienākumu neizpildi, kas pasludināts tiesvedības valsts tiesā laikā

Lietā C-261/20

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa, Vācija) iesniedza ar 2020. gada 14. maija lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2020. gada 15. jūnijā, tiesvedībā

Thelen Technopark Berlin GmbH

pret

MN,

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], priekšsēdētāja vietnieks L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], palātu priekšsēdētāji A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*], A. Prehala [*A. Prechal*], K. Jirimēe [*K. Jürimäe*], K. Likurģs [*K. Lycourgos*], J. Regans [*E. Regan*], S. Rodins [*S. Rodin*] (referents), I. Ziemele un J. Pasers [*J. Passer*], tiesneši M. Ilešičs [*M. Ilešič*], F. Biltšens [*F. Biltgen*], P. Dž. Švirebs [*P. G. Xuereb*], N. Pisarra [*N. Piçarra*] un L. S. Rosi [*L. S. Rossi*],

ģenerālvokāts: M. Špunars [*M. Szpunar*],

sekretāre: M. Krauzenbeka [*M. Krausenböck*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2021. gada 3. maija tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *Thelen Technopark Berlin GmbH* vārdā – *M. Schultz, Rechtsanwalt*,
- MN vārdā – *V. Vorwerk* un *H. Piorreck*, vēlāk – *V. Vorwerk, Rechtsanwältin*,

* Tiesvedības valoda – vācu.

- Nīderlandes valdības vārdā – *M. K. Bulterman, M. L. Noort* un *H. S. Gijzen*, kā arī *J. Langer*, pārstāvji,
 - Eiropas Komisijas vārdā – *L. Armati*, kā arī *L. Malferrari, W. Mölls* un *M. Kellerbauer*, pārstāvji,
- noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2021. gada 15. jūlija tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt LESD 49. pantu, kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2006/123/EK (2006. gada 12. decembris) par pakalpojumiem iekšējā tirgū (OV 2006, L 376, 36. lpp.) 15. panta 1. punktu, 2. punkta g) apakšpunktu un 3. punktu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *Thelen Technopark Berlin GmbH* (turpmāk tekstā – “*Thelen*”) un MN par honorāru samaksu pēdējam minētajam.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 2006/123 6. apsvērumā ir paredzēts:

“Šos šķēršļus [pakalpojumu sniedzēju brīvībai veikt uzņēmējdarbību dalībvalstīs un pakalpojumu brīvai aprītei starp dalībvalstīm] nevar likvidēt, tikai ļaujoties uz [LESD 49. un 56. panta] tiešo piemērošanu, jo, no vienas puses, tos izskatīt katrā gadījumā atsevišķi ar pārkāpumu novēršanas procedūru pret attiecīgajām dalībvalstīm, jo īpaši pēc paplašināšanās, valsts un [Savienības] iestādēm būtu ļoti sarežģīti, un, no otras puses, daudzu šķēršļu likvidācijai ir nepieciešama valstu tiesisko shēmu iepriekšēja koordinācija, tostarp administratīvās sadarbības izveidošana. Kā atzinuši Eiropas Parlaments un [Eiropas Savienības] Padome, [Savienības] tiesību instruments ļauj panākt reālu pakalpojumu iekšējo tirgu.”
- 4 Šīs direktīvas 2. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Šo direktīvu piemēro pakalpojumiem, ko sniedz pakalpojumu sniedzēji, kuri veic uzņēmējdarbību kādā dalībvalstī.”
- 5 Minētās direktīvas 15. pantā ir noteikts:

“1. Dalībvalstis pārbauda, vai saskaņā ar to tiesību sistēmu tiek piemērota kāda no 2. punktā minētajām prasībām, un nodrošina, ka visas šādas prasības atbilst 3. punktā paredzētajiem nosacījumiem. Dalībvalstis pielāgo savus normatīvos vai administratīvos aktus tā, lai tie atbilstu šiem nosacījumiem.

2. Dalībvalstis pārbauda, vai to tiesību sistēmā kā nosacījums, lai atļautu piekļuvi pakalpojumu darbībai vai tās veikšanu, ir paredzēta atbilstība jebkurai no šādām nediskriminējošām prasībām:

[..]

g) fiksēti minimālie un/vai maksimālie tarifi, kas ir jāievēro pakalpojumu sniedzējam;

[..].

3. Dalībvalstis pārbauda, vai 2. punktā minētās prasības atbilst šādiem nosacījumiem:

a) nediskriminēšana: prasības nedrīkst ne tieši, ne netieši būt diskriminējošas saistībā ar valstspiederību vai uzņēmumu gadījumā – saistībā ar juridiskās adreses atrašanās vietu;

b) nepieciešamība: prasībām ir jābūt pamatotām ar sevišķi svarīgu iemeslu saistībā ar sabiedrības interesēm;

c) samērīgums: prasībām ir jābūt piemērotām, lai sasniegtu noteikto mērķi; tās nedrīkst būt augstākas, nekā ir nepieciešams šā mērķa sasniegšanai, un nedrīkst pastāvēt iespēja šīs prasības aizstāt ar citiem mazāk ierobežojošiem pasākumiem, ar kuriem sasniedz to pašu rezultātu.

[..]”

Vācijas tiesības

6 Arhitektu un inženieru tarifu reglamentē 2013. gada 10. jūlija *Verordnung über die Honorare für Architekten- und Ingenieurleistungen (Honorarordnung für Architekten und Ingenieure – HOAI)* (Arhitektu un inženieru honorāru noteikumi (arhitektūras un inženierijas honorāri – HOAI); *BGBI.* 2013 I, 2276. lpp.; turpmāk tekstā – “HOAI”).

7 HOAI 1. pants ir formulēts šādi:

“Ar šiem noteikumiem regulē atlīdzības aprēķinu, kas maksājama par arhitektu un inženieru (pasūtījuma izpildītāji), kuru juridiskā adrese ir Vācijā, sniegtajiem pamatpakalpojumiem, ciktāl uz šiem pamatpakalpojumiem attiecas šie noteikumi un ciktāl tie tiek sniegti Vācijas teritorijā.”

8 Minēto noteikumu 7. panta 1., 3. un 5. punktā ir paredzēts:

“1. Honorāri ir balstīti uz rakstisko vienošanos, ko līgumslēdzēji noslēdz, vienojoties par pasūtījumu atbilstoši šajos noteikumos paredzētajiem minimāliem un maksimālajiem tarifiem.

[..]

3. Šajos noteikumos paredzētos minimālos honorārus izņēmuma gadījumos var samazināt, noslēdzot rakstisku vienošanos.

[..]

5. Ja nav citas rakstiskas vienošanās, kas noslēgta pasūtījuma veikšanas brīdī, tiek uzskatīts, ka minimālās likmes atbilst 1. punkta noteikumiem.”

[..]”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 9 2016. gada 2. jūnijā nekustamo īpašumu uzņēmums *Thelen* un inženieris MN noslēdza pētījumu līgumu, kurā pēdējais minētais apņēmas sniegt konkrētus *HOAI* minētos pakalpojumus saistībā ar Berlīnē (Vācija) plānoto būvobjektu par fiksēta apmēra honorāru 55 025 EUR.
- 10 Pēc tam, kad MN ar 2017. gada 2. jūnija vēstuli bija izbeidzis šo līgumu, viņš 2017. gada jūlijā izrakstīja galīgo honorāru rēķinu par sniegtajiem pakalpojumiem, pamatojoties uz *HOAI* 7. pantā minētajām minimālajām summām. Šajā nolūkā viņš, ņemot vērā jau *Thelen* veikto maksājumu summu, vērsās *Landgericht Essen* (Esenes apgabaltiesa, Vācija), prasot samaksāt atlikušo summu 102 934,59 EUR, pieskaitot tai procentus un tiesāšanās izdevumus.
- 11 Ar 2017. gada 28. decembra spriedumu minētā tiesa piesprieda *Thelen* samaksāt summu 100 108,34 EUR, pieskaitot tai procentus.
- 12 *Thelen* par šo spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību *Oberlandesgericht Hamm* (Federālās zemes Augstākā tiesa Hammā, Vācija), kura ar 2019. gada 23. jūlija spriedumu daļēji grozīja minēto spriedumu, piespriežot *Thelen* samaksāt summu 96 768,03 EUR, pieskaitot tai procentus.
- 13 *Thelen* par šo spriedumu iesniedza revīzijas sūdzību *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa, Vācija), kas ir iesniedzējtiesa šajā lietā, lūdzot pilnībā noraidīt MN prasību.
- 14 Iesniedzējtiesa atgādina, ka Tiesa 2019. gada 4. jūlija spriedumā Komisija/Vācija (C-377/17, EU:C:2019:562) konstatēja un 2020. gada 6. februāra rīkojumā *hapeg dresden* (C-137/18, nav publicēts, EU:C:2020:84) apstiprināja *HOAI* nesaderību ar Direktīvas 2006/123 15. panta 1. punktu, 2. punkta g) apakšpunktu un 3. punktu, tomēr par *HOAI* saderību ar LESD 49. pantu nelēma.
- 15 Minētā tiesa uzskata, ka revīzijas sūdzības iznākums ir atkarīgs no tā, vai Direktīvas 2006/123 15. panta 1. punktam, 2. punkta g) apakšpunktam un 3. punktam ir tieša iedarbība strīdā, kurā puses ir tikai privātpersonas, un tādējādi *HOAI* 7. panta piemērošana būtu jānoraida, lai atrisinātu šo strīdu.
- 16 Iesniedzējtiesa uzsver, pirmkārt, ka no LES 4. panta 3. punkta un LESD 288. panta trešās daļas izriet, ka dalībvalstīm ir pienākums sasniegt direktīvā paredzēto rezultātu un, otrkārt, ka šis pienākums ir visām dalībvalstu iestādēm, tostarp tiesu iestādēm, un minētais pienākums tostarp nozīmē, ka šīm tiesu iestādēm iespēju robežās ir jāinterpretē savas valsts tiesības atbilstoši Savienības tiesībām. Tomēr iesniedzējtiesa precizē, ka atbilstīgas interpretācijas princips nevar būt pamats valsts tiesību *contra legem* interpretācijai.
- 17 Šajā ziņā iesniedzējtiesa norāda, ka *HOAI* interpretācija, kas atbilstu Direktīvai 2006/123, šajā gadījumā nav iespējama. *HOAI* 7. pantu nevarot interpretēt tādējādi, ka tas nebūtu piemērojams attiecībā uz vienošanos par honorāru, kurā ir paredzēts honorāru apmērs, kas ir zemāks par *HOAI* paredzēto minimālo summu. No *HOAI* izrietot, ka šāda vienošanās nav spēkā, izņemot

dažus izņēmuma gadījumus, kas neatbilst situācijai pamatlietā. Tādējādi iesniedzējtiesa uzskata, ka *HOAI* interpretācija, saskaņā ar kuru būtu atļauts atkāpties no šajos noteikumos paredzētajām minimālajām summām, būtu valsts tiesību *contra legem* interpretācija.

- 18 Minētā tiesa precizē, ka *HOAI* jaunākās versijas autori apzinājās, ka tajā noteiktās skalas varētu būt nesaderīgas ar Direktīvu 2006/123, bet ka tie kļūdaini uzskatīja, ka tie var tos novērst, *HOAI* 1. pantā ierobežojot šo noteikumu piemērošanas jomu ar pilnībā iekšējām situācijām.
- 19 Līdz ar to iesniedzējtiesa uzskata, ka revīzijas sūdzības iznākums galvenokārt ir atkarīgs no tā, vai Direktīvas 2006/123 15. panta 1. punktam, 2. punkta g) apakšpunktam un 3. punktam ir tieša iedarbība strīdā starp tikai privātpersonām, jo *HOAI* 7. panta piemērošana, ja Tiesa uz minēto jautājumu atbildētu apstiprinoši, būtu jānoraida un revīzijas sūdzība būtu jāapmierina. Iesniedzējtiesa norāda, ka šis jautājums ir skaidri atstāts bez atbildes 2020. gada 6. februāra rīkojumā *hapeg dresden* (C-137/18, nav publicēts, EU:C:2020:84), līdz ar to šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir nepieciešams.
- 20 Iesniedzējtiesa norāda, ka, lai gan Tiesa jau ir konstatējusi, ka Direktīvas 2006/123 15. pantam ir tieša iedarbība un ka tas ir piemērojams pat pilnībā iekšējās situācijās, tomēr joprojām pastāv šaubas par to, vai Direktīvas 2006/123 15. pantam ir tieša iedarbība strīdā starp tikai privātpersonām. Šajā ziņā šī tiesa min Tiesas judikatūru, saskaņā ar kuru uz direktīvas noteikumiem nevar atsaukties privātpersonu starpā pat tad, ja dalībvalstis, kā šajā gadījumā Vācijas Federatīvā Republika, nav transponējušas šo direktīvu vai ir to nepareizi transponējušas. Taču pamatlietā abi lietas dalībnieki esot tieši privātpersonas.
- 21 Iesniedzējtiesa uzskata, ka no Tiesas judikatūras izriet, ka direktīva nevar radīt pienākumus privātpersonām un tādējādi uz to principā nevar atsaukties strīdā starp tikai privātpersonām, lai novērstu šai direktīvai pretrunā esoša dalībvalsts tiesiskā regulējuma piemērošanu. Iesniedzējtiesa uzskata, ka nevar būt atšķirības atkarībā no tā, vai direktīvā privātpersonām var tikt noteikti tieši pienākumi vai tām tieši tiek liegtas subjektīvas tiesības, ko tām piešķir valsts tiesības, kā, piemēram, šajā gadījumā tas, ka inženierim vai arhitektam tiek liegtas valsts tiesībās paredzētās minimālās summas. Turklāt iesniedzējtiesa uzskata, ka pamatlieta neattiecas uz izņēmuma gadījumiem, kuros Tiesa ir atzinusi direktīvu tiešo iedarbību situācijās, kurās strīds ir tikai starp privātpersonām.
- 22 Turklāt iesniedzējtiesa uzskata, ka, lai gan *HOAI* attiecas tikai uz pilnībā iekšējām situācijām, jautājums par to, vai ar šiem noteikumiem tiek pārkāpts LESD 49. pants, proti, jautājums, kuru Tiesa nav izskatījusi, var izrādīties nozīmīgs pamatlietas atrisināšanai. Šajā ziņā minētā tiesa atgādina, ka saskaņā ar Savienības tiesību pārākuma principu Līgumu normas un iestāžu tiesību akti, kas ir tieši piemērojami, automātiski padara par nepiemērojamu jebkuru tām pretrunā esošu valsts tiesību normu, pat strīdā starp tikai privātpersonām.
- 23 Šajos apstākļos *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
 - “1) Vai no Savienības tiesību normām, it īpaši no LES 4. panta 3. punkta, LESD 288. panta trešās daļas un 260. panta 1. punkta, izriet, ka uzsāktā tiesvedībā starp privātpersonām Direktīvas [2006/123] 15. panta 1. punktam, 2. punkta g) apakšpunktam un 3. punktam ir tāda tieša iedarbība, ka vairs nav jāpiemēro tāda ar šo direktīvu nesaderīga valsts tiesību norma kā [*HOAI*] 7. pants, saskaņā ar kuru šajos noteikumos par honorāriem noteiktās minimālās likmes [saskaņā ar šajā pantā paredzēto skalu] attiecībā uz arhitektu un inženieru

sniegtiem plānošanas un uzraudzības pakalpojumiem – ar dažiem izņēmumiem – ir obligātas un saskaņā ar kuru nav spēkā līgumā ar arhitektiem vai inženieriem panākta vienošanās par honorāru, kas ir zemāks par minimālajām likmēm?

- 2) Ja atbilde uz pirmo prejudiciālo jautājumu ir noliedzīga:
- a) vai Vācijas Federatīvās Republikas pieņemtie noteikumi par obligātajām minimālajām likmēm attiecībā uz arhitektu un inženieru sniegtiem plānošanas un uzraudzības pakalpojumiem (HOAI 7. pants) ir pretrunā LESD 49. pantā nostiprinātajai brīvībai veikt uzņēmējdarbību vai citiem Savienības tiesību vispārējiem principiem?
 - b) ja atbilde uz otrā jautājuma a) daļu ir apstiprinoša, vai no šīs pretrunas izriet, ka uzsāktā tiesvedībā starp privātpersonām vairs nav jāpiemēro valsts noteikumi par obligātajām minimālajām likmēm (šajā gadījumā HOAI 7. pants)?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

- 24 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Savienības tiesības ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesai, kas izskata strīdu tikai starp privātpersonām, ir pienākums nepiemērot valsts tiesisko regulējumu, kurā, pārkāpjot Direktīvas 2006/123 15. panta 1. punktu, 2. punkta g) apakšpunktu un 3. punktu, ir noteiktas minimālās honorāru summas par arhitektu un inženieru sniegtajiem pakalpojumiem un saskaņā ar kuru par spēkā neesošām tiek atzītas vienošanās, ar kurām ir izdarīta atkāpe no šī tiesiskā regulējuma.
- 25 Lai atbildētu uz pirmo jautājumu, pirmkārt, ir jāatgādina, ka Savienības tiesību pārākuma princips nostiprina Savienības tiesību prioritāti pār dalībvalstu tiesībām un uzliek visām dalībvalstu iestādēm pienākumu nodrošināt pilnīgu iedarbību dažādām Eiropas Savienības tiesību normām, jo dalībvalstu tiesības nevar ietekmēt šīm dažādajām normām atzīto iedarbību minēto valstu teritorijā (spriedums, 2019. gada 24. jūnijs, *Popławski*, C-573/17, EU:C:2019:530, 53. un 54. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).
- 26 Šis princips tostarp liek valsts tiesām, lai nodrošinātu visu Savienības tiesību normu efektivitāti, savas iekšējās tiesības interpretēt cik vien iespējams atbilstīgi Savienības tiesībām un sniegt privātpersonām iespēju saņemt atlīdzinājumu, ja viņu tiesības ir aizskartas ar Savienības tiesību pārkāpumiem, kuros vainojama dalībvalsts (spriedums, 2019. gada 24. jūnijs, *Popławski*, C-573/17, EU:C:2019:530, 57. punkts).
- 27 Precīzāk, Tiesa nosprieda, ka valsts tiesai, kura iztiesā lietu tikai starp privātpersonām, līdzko tai ir jāpiemēro valsts tiesību normas, kas ir pieņemtas, lai transponētu direktīvā paredzētos pienākumus, ir jāņem vērā valsts tiesību normu kopums un tas ir jāinterpretē, cik vien tas ir iespējams, direktīvas teksta un mērķa gaismā, lai rastu risinājumu, kas atbilst direktīvas mērķim (spriedumi, 2014. gada 15. janvāris, *Association de médiation sociale*, C-176/12, EU:C:2014:2, 38. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī 2015. gada 4. jūnijs, *Faber*, C-497/13, EU:C:2015:357, 33. punkts).
- 28 Tomēr šim valsts tiesību atbilstīgas interpretācijas principam ir zināmas robežas. Tādējādi valsts tiesas pienākuma ņemt vērā direktīvas saturu, interpretējot un piemērojot attiecīgās valsts tiesību normas, robežas nosaka vispārējie tiesību principi un minētais pienākums nevar būt pamats valsts

tiesību *contra legem* interpretācijai (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2014. gada 15. janvāris, *Association de médiation sociale*, C-176/12, EU:C:2014:2, 39. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī 2018. gada 13. decembris, *Hein*, C-385/17, EU:C:2018:1018, 51. punkts).

- 29 Konkrētajā gadījumā, kā norādīts šī sprieduma 17. punktā, iesniedzējtiesa uzskata, ka pamatlietā aplūkotā valsts tiesiskā regulējuma, kurš izriet no *HOAI* 7. panta, interpretācija atbilstoši Direktīvas 2006/123 15. panta 1. punkta, 2. punkta g) apakšpunkta un 3. punkta prasībām būtu *contra legem*.
- 30 Otrkārt, ir jānorāda, ka, ja nav iespējams interpretēt valsts tiesisko regulējumu atbilstīgi Savienības tiesību prasībām, Savienības tiesību pārākuma princips prasa, lai valsts tiesa, kurai savas kompetences ietvaros ir jāpiemēro minēto tiesību normas, nodrošina to pilnīgu iedarbību, vajadzības gadījumā pēc savas iniciatīvas nepiemērojot jebkuru pretrunā esošu valsts tiesību normu, pat ja tā ir vēlāka, nelūdzot vai negaidot tās iepriekšēju atcelšanu likumdošanas ceļā vai ar kādu citu konstitūcijā paredzētu metodi (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 24. jūnijs, *Popławski*, C-573/17, EU:C:2019:530, 58. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 31 Turklāt vēl ir jāņem vērā citas Savienības tiesību būtiskas iezīmes, it īpaši direktīvu raksturs un tiesiskās sekas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 24. jūnijs, *Popławski*, C-573/17, EU:C:2019:530, 59. punkts).
- 32 Tādējādi direktīva pati par sevi nevar radīt pienākumus privātpersonai un tāpēc uz to nevar atsaukties attiecībā pret privātpersonu valsts tiesā. Proti, saskaņā ar LESD 288. panta trešo daļu direktīvas saistošais raksturs, uz kuru ir balstīta iespēja uz to atsaukties, pastāv tikai attiecībā uz “visām dalībvalstīm, kurām tās adresētas”, un Savienībai ir pilnvaras vispārīgi un abstrakti noteikt privātpersonām saistības, kam ir tūlītēja iedarbība, vienīgi gadījumos, kuros tā ir pilnvarota pieņemt regulas. Līdz ar to direktīvas norma, pat ja tā ir skaidra, precīza un beznosacījuma, neļauj valsts tiesai atstāt bez piemērošanas tai pretrunā esošu iekšējo tiesību normu, ja ar šādu rīcību privātpersonai tiktu uzlikts papildu pienākums (spriedums, 2019. gada 24. jūnijs, *Popławski*, C-573/17, EU:C:2019:530, 65.–67. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).
- 33 No tā izriet, ka valsts tiesai tikai uz Savienības tiesību pamata vien nav pienākuma atstāt bez piemērošanas valsts tiesību normu, kas ir pretrunā Savienības tiesību normai, ja šai Savienības tiesību normai nav tiešas iedarbības (spriedums, 2019. gada 24. jūnijs, *Popławski*, C-573/17, EU:C:2019:530, 68. punkts), tomēr neskarot iespēju minētajai tiesai, kā arī visām kompetentajām valsts administratīvajām iestādēm, pamatojoties uz valsts tiesībām, noraidīt jebkuru valsts tiesību normu, kas ir pretrunā Savienības tiesību normai, kurai nav šādas iedarbības.
- 34 Aplūkojamajā gadījumā Tiesa jau ir nospriedusi, ka Direktīvas 2006/123 15. panta 1. punktam var būt tieša iedarbība, jo šī panta 1. punkta otrajā teikumā dalībvalstīm ir noteikts beznosacījuma un pietiekami precīzs pienākums pielāgot savus normatīvos vai administratīvos aktus tā, lai tie atbilstu šī panta 3. punktā minētajiem nosacījumiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 30. janvāris, X un *Visser*, C-360/15 un C-31/16, EU:C:2018:44, 130. punkts).
- 35 Tomēr konkrētajā gadījumā uz šo tiesību normu pašu par sevi atsaucas strīdā starp privātpersonām, lai panāktu to, ka tai pretrunā esošais valsts tiesiskais regulējums tiek atstāts bez piemērošanas.

- 36 Ja Direktīvas 2006/123 15. panta 1. punkts, 2. punkta g) apakšpunkts un 3. punkts tiktu piemēroti pamatlietā, MN saskaņā ar šo tiesību normu tiktu liegtas tiesības, kas pamatotas ar *HOAI* 7. pantu, pieprasīt pēdējā minētajā pantā norādītās summas un līdz ar to viņam būtu pienākums akceptēt pamatlietā aplūkotajā līgumā noteikto summu. Šī sprieduma 32. un 33. punktā atgādinātā judikatūra tomēr izslēdz to, ka šai tiesību normai šāda iedarbība varētu tikt atzīta, pamatojoties vienīgi uz Savienības tiesībām.
- 37 Līdz ar to iesniedzējtiesai, pamatojoties uz Savienības tiesībām vien, nav pienākuma piemērot *HOAI* 7. pantu, pat ja tas ir pretrunā Direktīvas 2006/123 15. panta 1. punktam, 2. punkta g) apakšpunktam un 3. punktam.
- 38 Šos apsvērumus nevar atspēkot ar 2019. gada 4. jūlija spriedumu Komisija/Vācija (C-377/17, EU:C:2019:562), kurā Tiesa nosprieda, ka, saglabājot *HOAI* 7. pantā paredzētos obligātos tarifus arhitektu un inženieru plānošanas pakalpojumiem, Vācijas Federatīvā Republika nav izpildījusi Direktīvas 2006/123 15. panta 1. punktā, 2. punkta g) apakšpunktā un 3. punktā paredzētos pienākumus.
- 39 Ir taisnība, ka atbilstoši LESD 260. panta 1. punktam, ja Tiesa konstatē, ka dalībvalsts nav izpildījusi kādu Līgumos paredzētu pienākumu, šai valstij ir jāveic pasākumi, kas vajadzīgi Tiesas sprieduma izpildei. Turklāt no pastāvīgās judikatūras izriet, ka kompetentajām valsts tiesām un administratīvajām iestādēm ir pienākums pieņemt visus pasākumus, lai veicinātu Savienības tiesību pilnīgu iedarbību un tādējādi attiecīgā gadījumā nepiemērotu Savienības tiesībām pretrunā esošu valsts tiesību normu (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1972. gada 13. jūlijs, Komisija/Itālija, 48/71, EU:C:1972:65, 7. punkts, un 2010. gada 16. decembris, *Seydaland Vereinigte Agrarbetriebe*, C-239/09, EU:C:2010:778, 52. un 53. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).
- 40 Tomēr Tiesa jau ir nospriedusi, ka saskaņā ar LESD 258.–260. pantu pasludināto spriedumu mērķis galvenokārt ir noteikt dalībvalstu saistības to pienākumu neizpildes gadījumā, nevis piešķirt tiesības privātpersonām, ņemot vērā, ka šīs tiesības izriet nevis no minētajiem spriedumiem, bet gan no pašām Savienības tiesību normām (šajā nozīmē skat. spriedumu, 1982. gada 14. decembris, *Waterkeyn u.c.*, no 314/81 līdz 316/81 un 83/82, EU:C:1982:430, 15. un 16. punkts). No tā izriet, ka kompetentajām valsts tiesām un administratīvajām iestādēm, pamatojoties uz šādiem spriedumiem vien, tiesvedībā starp privātpersonām nav pienākuma atstāt bez piemērošanas valsts tiesisko regulējumu, kas ir pretrunā kādai direktīvas normai.
- 41 Ņemot to vērā, treškārt, ir jāatgādina, ka lietas dalībnieks, kuram kaitē valsts tiesību neatbilstība Savienības tiesībām, varētu atsaukties uz judikatūru, kas izriet no 1991. gada 19. novembra sprieduma *Francovich u.c.* (C-6/90 un C-9/90, EU:C:1991:428), lai attiecīgā gadījumā saņemtu atlīdzību par nodarīto kaitējumu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 15. janvāris, *Association de médiation sociale*, C-176/12, EU:C:2014:2, 50. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 42 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru princips par valsts atbildību par kaitējumu, ko privātpersonām radījuši šai valstij piedēvējamie Savienības tiesību pārkāpumi, ir raksturīgs Savienības pamatā esošo Līgumu sistēmai (spriedums, 2018. gada 4. oktobris, *Kantarev*, C-571/16, EU:C:2018:807, 92. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 43 Tādējādi katrai dalībvalstij ir pienākums nodrošināt to, ka privātpersonas saņem atlīdzību par kaitējumu, kas tām nodarīts Savienības tiesību neievērošanas dēļ, neatkarīgi no tā, kura publiska iestāde ir izdarījusi šo pārkāpumu un kurai iestādei saskaņā ar attiecīgās dalībvalsts tiesībām tas principā ir jāatlīdzina (spriedums, 2018. gada 4. oktobris, *Kantarev*, C-571/16, EU:C:2018:807, 93. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 44 Bez tam, runājot par nosacījumiem, lai iestātos valsts atbildība par kaitējumu, kas privātpersonām nodarīts ar šai valstij piedēvējamiem Savienības tiesību pārkāpumiem, Tiesa ir atkārtoti nospriedusi, ka privātpersonām, kurām ir nodarīts kaitējums, ir tiesības uz atlīdzību, ja ir izpildīti trīs nosacījumi, proti, ja pārkāptās Savienības tiesību normas mērķis ir piešķirt tiesības privātpersonām, ja šīs normas pārkāpums ir pietiekami būtisks un ja ir tieša cēloņsakarība starp šo pārkāpumu un privātpersonām nodarīto kaitējumu (spriedums, 2018. gada 4. oktobris, *Kantarev*, C-571/16, EU:C:2018:807, 94. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 45 Tāpat no pastāvīgās judikatūras izriet, ka šo nosacījumu, kas ļauj noteikt dalībvalstu atbildību par privātpersonām nodarīto kaitējumu, kurš ir radies Savienības tiesību pārkāpumu rezultātā, piemērošana principā ir jāveic valsts tiesām saskaņā ar Tiesas sniegtajiem norādījumiem par šādu nosacījumu īstenošanu (spriedums, 2018. gada 4. oktobris, *Kantarev*, C-571/16, EU:C:2018:807, 95. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 46 Aplūkojamajā gadījumā ir jāatgādina, ka Tiesa jau ir nospriedusi, ka, saglabājot *HOAI* 7. pantā paredzētos obligātos tarifus par arhitektu un inženieru sniegtiem plānošanas pakalpojumiem, Vācijas Federatīvā Republika nav izpildījusi Direktīvas 2006/123 15. panta 1. punktā, 2. punkta g) apakšpunktā un 3. punktā paredzētos pienākumus (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 4. jūlijs, Komisija/Vācija, C-377/17, EU:C:2019:562) un ka šai tiesību normai ir pretrunā šāds valsts tiesiskais regulējums, ciktāl tajā ar arhitektiem vai inženieriem noslēgtajos līgumos ir aizliegts vienoties par tarifiem, kas ir zemāki par atbilstoši minētajiem tarifiem noteiktām minimālajām summām (šajā nozīmē skat. rīkojumu, 2020. gada 6. februāris, *hapeg dresden*, C-137/18, nav publicēts, EU:C:2020:84, 21. punkts).
- 47 No Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka Savienības tiesību pārkāpums ir acīmredzami būtisks, ja tas tiek turpināts, neievērojot pienākumu neizpildi konstatējošu spriedumu, prejudiciālu spriedumu vai Tiesas iedibināto judikatūru attiecīgajā jomā, no kuriem skaidri redzams, ka attiecīgā rīcība ir pārkāpums (spriedumi, 1996. gada 5. marts, *Brasserie du pêcheur* un *Factortame*, C-46/93 un C-48/93, EU:C:1996:79, 57. punkts, kā arī 2017. gada 30. maijs, *Safa Nicu Sepahan/Padome*, C-45/15 P, EU:C:2017:402, 31. punkts).
- 48 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Savienības tiesības ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesai, kura izskata strīdu tikai starp privātpersonām, nav pienākuma, pamatojoties uz Savienības tiesībām vien, atstāt bez piemērošanas valsts tiesisko regulējumu, kurā, pārkāpjot Direktīvas 2006/123 15. panta 1. punktu, 2. punkta g) apakšpunktu un 3. punktu, ir noteiktas minimālās atlīdzības summas par arhitektu un inženieru sniegtajiem pakalpojumiem un saskaņā ar kuru par spēkā neesošām tiek atzītas vienošanās, ar kurām ir izdarīta atkāpe no šī tiesiskā regulējuma, tomēr neskarot, pirmkārt, iespēju šai tiesai šāda strīda ietvaros noraidīt šādu tiesisko regulējumu, pamatojoties uz valsts tiesībām, un, otrkārt, lietas dalībnieka, kurš ir cietis no valsts tiesību neatbilstības Savienības tiesībām, tiesības pieprasīt atlīdzināt kaitējumu, kas tam radies šīs neatbilstības dēļ.

Par otro jautājumu

- 49 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai LESD 49. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums, kurā ir noteiktas minimālās summas arhitektu un inženieru sniegtajiem pakalpojumiem un saskaņā ar kuru par spēkā neesošām tiek atzītas tādas vienošanās, ar kurām tiek izdarīta atkāpe no šī tiesiskā regulējuma.
- 50 Šajā sakarā ir jāatgādina, ka LESD normas attiecībā uz brīvību veikt uzņēmējdarbību, pakalpojumu sniegšanas brīvību un kapitāla brīvu apriti principā nav piemērojamas situācijā, kad visi elementi skar tikai vienu dalībvalsti (spriedums, 2016. gada 15. novembris, *Ullens de Schooten*, C-268/15, EU:C:2016:874, 47. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 51 Kā izriet no iesniedzējtiesas nolēmuma, visi pamatlietai ir raksturīgie elementi ir saistīti tikai ar Vācijas Federatīvo Republiku. Proti, nekas Tiesas rīcībā esošajos lietas materiālos nenorāda uz to, ka kāds no pamatlīetas dalībniekiem būtu iedibināts ārpus Vācijas Federatīvās Republikas teritorijas vai ka pamatlieta aplūkotie pakalpojumi būtu sniegti ārpus šīs teritorijas.
- 52 Šajā ziņā ir jānorāda, ka Tiesa, kurā valsts tiesa ir vērsusies situācijā, kurā visi elementi ir saistīti tikai ar vienu dalībvalsti, nevar uzskatīt, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu par LESD normu par pamatbrīvībām interpretāciju ir nepieciešams, lai atrisinātu minētajā tiesā izskatāmo strīdu, ja valsts tiesa šajā ziņā nav sniegusi atbilstošas norādes. Proti, konkrētajiem elementiem, kas ļautu konstatēt saikni starp tāda strīda objektu vai apstākļiem, kurā visi elementi ir saistīti ar vienu vienīgu dalībvalsti, un LESD 49., 56. vai 63. pantu, ir jāizriet no iesniedzējtiesas nolēmuma (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 15. novembris, *Ullens de Schooten*, C-268/15, EU:C:2016:874, 54. punkts).
- 53 Līdz ar to tādā situācijā kā pamatlieta iesniedzējtiesai atbilstoši tam, kas ir prasīts Tiesas Reglamenta 94. pantā, būtu Tiesai jānorāda, kādā ziņā, neraugoties uz tā absolūti iekšējo raksturu, strīds, ko tā izskata, ir saistīts ar Savienības tiesību normām par pamatbrīvībām, kā rezultātā lūgtā prejudiciālā interpretācija būtu vajadzīga strīda atrisināšanai (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 15. novembris, *Ullens de Schooten*, C-268/15, EU:C:2016:874, 55. punkts).
- 54 Tā kā iesniedzējtiesas nolēmumā nav nevienas norādes šajā ziņā, šo jautājumu nevar uzskatīt par pieņemamu (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2018. gada 20. septembris, *Fremoluc*, C-343/17, EU:C:2018:754, 33. punkts; 2018. gada 14. novembris, *Memoria* un *Dall'Antonia*, C-342/17, EU:C:2018:906, 21. punkts, kā arī 2019. gada 24. oktobris, *Belgische Staat*, C-469/18 un C-470/18, EU:C:2019:895, 26. punkts).
- 55 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, ir jāuzskata, ka otrais jautājums ir nepieņemams.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 56 Attiecībā uz pamatlīetas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

Savienības tiesības ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesai, kura izskata strīdu tikai starp privātpersonām, nav pienākuma, pamatojoties uz Savienības tiesībām vien, atstāt bez piemērošanas valsts tiesisko regulējumu, kurā, pārkāpjot Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2006/123/EK (2006. gada 12. decembris) par pakalpojumiem iekšējā tirgū 15. panta 1. punktu, 2. punkta g) apakšpunktu un 3. punktu, ir noteiktas minimālās honorāru summas par arhitektu un inženieru sniegtajiem pakalpojumiem un saskaņā ar kuru par spēkā neesošām tiek atzītas vienošanās, ar kurām ir izdarīta atkāpe no šī tiesiskā regulējuma, tomēr neskarot, pirmkārt, iespēju šai tiesai šāda strīda ietvaros noraidīt šādu tiesisko regulējumu, pamatojoties uz valsts tiesībām, un, otrkārt, lietas dalībnieka, kurš ir cietis no valsts tiesību neatbilstības Savienības tiesībām, tiesības pieprasīt atlīdzināt kaitējumu, kas tam radies šīs neatbilstības dēļ.

[Paraksti]